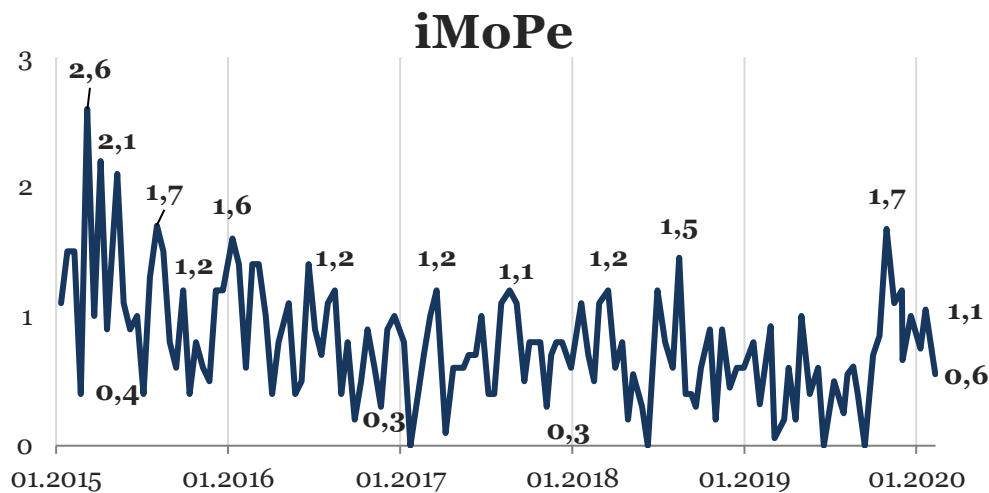

iMoRe №127. Державні закупівлі ліків через новостворений «Центр медичних закупівель»

Індекс моніторингу реформ (iMoRe) становить +0,6 бала за період з 20 січня по 2 лютого 2020 з можливих значень від -5,0 до +5,0. У попередньому раунді індекс дорівнював +1,1 бала.

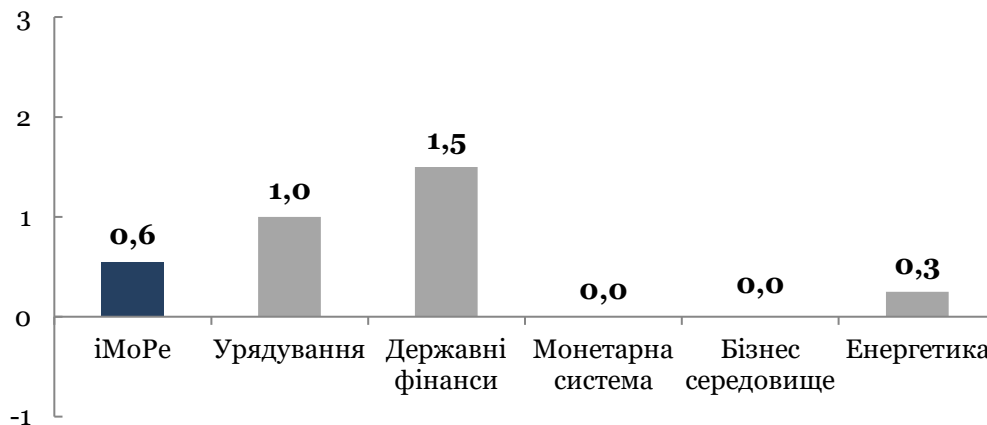
Серед основних подій раунду – постанова уряду про запуск держзакупівель ліків через новостворену установу «Медичні закупівлі України».

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5, значення вище за +2 розглядається як прийнятний темп реформ

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Основна подія раунду

1. Постанова уряду про запуск державних закупівель ліків через новостворене державне підприємство «Медичні закупівлі України», +4,0 бала

Медичні препарати та засоби для діагностики та лікування ряду визначених важких захворювань, забезпечення донорства крові та вакцинації населення держава закуповує централізовано та безкоштовно передає у лікарні. Перелік [цих захворювань](#) включає гепатити та туберкульоз, ВІЛ-інфекцію, діабет, інфаркт, інсульт, онкологічні та психічні захворювання, стани, що потребують діалізу. Інші ліки, для решти захворювань, що не входять до цього переліку, лікарні та департаменти охорони здоров'я закуповують самостійно через систему Прозорро.

Централізовані закупівлі з 2015 року здійснюють міжнародні організації. У 2019 вони придбали медикаменти на загальну [суму близько 3.7 млрд грн](#). В той же час, державні установи та лікарні самостійно закупили через систему Прозорро [медпрепарати на суму 5.6 млрд грн](#).

Постановою [від 27.11.2019 № 1172](#) уряд встановив, що централізовані закупівлі, поряд із міжнародними організаціями, буде здійснювати державна компанія “Медичні закупівлі України”. Постанова також визначила чіткі процедури для оцінки потреб та процедур розподілу цих ліків.

Передача централізованої закупівлі ліків міжнародним організаціям у 2015 була [тимчасовим рішенням](#). На той час [масштаби корупції](#) в цій сфері були дуже великими, Міністерство охорони здоров'я [показало свою повну неспроможність](#) як закупівельник, через перебої з постачанням ліків та вакцин виникав їх дефіцит. Тоді Парламент встановив, що державні закупівлі ліків будуть здійснювати спеціалізовані міжнародні організації, які мають успішний досвід у наданні таких послуг урядам різних держав. [Закон визначив](#), що такі закупівлі будуть здійснювати структури ООН, Міжнародна асоціація забезпечення медикаментами (International Dispensary Association), Королівська Агенція Великобританії (Crown Agents), Глобальний механізм із забезпечення лікарськими засобами (Global Drug Facility), Партнерство у сфері постачання та управління поставками (Partnership for Supply Chain Management). МОЗ визначав, яка саме організація буде закуповувати певний вид ліків, згідно з [встановленими критеріями](#).

Ці організації працювали не за загальними правилами, які застосовуються до державних закупівель в Україні, а за своїми внутрішніми процедурами. У багатьох випадках це було виправдано не лише [зменшенням корупції](#). Обрані організації мають досвід співпраці з виробниками препаратів, які є у дефіциті навіть на світових ринках та для їх закупівлі потрібно укладати контракти за 3-5 років. Зазвичай такі ліки держава купувала через велику кількість посередників з високою націнкою. Проте, міжнародні організації можуть забезпечити вчасне постачання таких препаратів завдяки стратегічному партнерству з такими виробниками.

Тепер закупівлі поступово будуть передаватися від міжнародних організацій до ДП «Медичні закупівлі України» по мірі розбудови спроможності цієї установи.

Коментар експерта

«ДП «Медичні закупівлі України» буде відповідати за весь цикл закупівлі ліків – починаючи від верифікації потреби в препаратах до їх передачі у лікарню. Це дозволить суттєво оптимізувати ресурси, краще управляти замовленнями та залишками.

Зараз за процес формування потреби відповідають Департаменти охорони здоров'я обласних адміністрацій, міжнародні організації – за проведення закупівель, логістичні державні підприємства – за доставку у лікарні. Таким чином, МОЗ взаємодіє з кількома суб'єктами в процесі закупівель. Відповідно ускладнені планування та контроль процесів. Із запуском національного закупівельника ДП стане основним виконавцем функцій і носієм відповідальності за виконання результативних показників.

ДП буде проводити моніторинг рівня забезпечення відповідними препаратами закладів охорони здоров'я. За потреби національний закупівельник буде перерозподіляти препаратів між лікарнями. ДП розробляє та впроваджує відповідні рішення для автоматизації процесів, щоб ефективно виконувати функцію управління залишками.

Встановлені чіткі терміни проведення закупівель, щоб лікарні могли планувати свою діяльність. Визначені строки проведення тендерних процедур, регламентовані терміни щодо кожного етапу процедури, дотримання графіків постачання (вчасні поставки);

Кошти платників податків будуть використані більш ефективно. Утримання ДП коштуватиме менше 0,8% від загальної вартості закуплених ліків. Що суттєво нижче ніж комісійна винагорода міжнародним організаціям, яка становить 4,5-5%, а по деяких позиціях – 8%».

Арсен Жумаділов, генеральний директор ДП «Медичні закупівлі України»

Коментар представника міністерства

«З 2015 року Міністерство охорони здоров'я України здійснює закупівлі лікарських засобів та виробів медичного призначення із залученням спеціалізованих організацій, що здійснюють закупівлі. Практика та досвід зазначених організацій у сфері проведення закупівель у цілому довели свою успішність, забезпечивши населення протягом багатьох років послідовними своєчасними постачаннями якісних та безпечних ліків із одночасною суттєвою економією бюджетних коштів.

Водночас, з огляду на тимчасовий характер норм щодо здійснення закупівель із залученням спеціалізованих організацій, наразі існує нагальна потреба у впровадженні в Україні власного (національного) ефективного механізму закупівель лікарських засобів, медичних виробів, допоміжних засобів та інших товарів медичного призначення, що дозволить здійснювати закупівлі з урахуванням кращих практик та досвіду, отриманих від спеціалізованих організацій, які здійснюють закупівлі протягом 2015-2019 рр.

Одним із ключових завдань створення національного механізму закупівель медичних товарів є запобігання складнощам, які виникали під час закупівель, що проводилися МОЗ самостійно до залучення спеціалізованих організацій, що здійснюють закупівлі, а саме: тривалі і непрозорі регуляторні процедури, обмежена конкуренція, відсутність довгострокового планування, неможливість іноземних постачальників виходити на український ринок публічних закупівель лікарських засобів, неякісна підготовка тендерної документації. Ці проблеми призводили до закупівлі неякісних лікарських засобів за завищеними цінами, зривів поставок та в результаті – неотримання пацієнтами життєво необхідного лікування, зростання захворюваності та смертності.

Повернення до формату закупівель МОЗ України, який існував до 2015 року, відповідно, є недопустимим, оскільки у такому випадку існує ризик поновлення зазначених проблем.

З огляду на вищезазначене, Кабінетом Міністрів України було оновлено [Концепцію](#) реформування закупівель лікарських засобів та медичних виробів, допоміжних засобів, інших товарів медичного призначення, де передбачено створення сучасної та ефективної централізованої закупівельної організації МОЗ України, що забезпечить закупівлі медичних товарів, орієнтованих на потреби пацієнта. В розрізі цього, 25 жовтня 2018 року МОЗ України було створено ДП «Медичні закупівлі України» (ДП МЗУ). Ця інституція стане основним стратегічним закупівельником ліків та медичних виробів в Україні.

Однак, для того, щоб ДП МЗУ було спроможним закуповувати лікарські засоби так само ефективно, як і спеціалізовані організації, – йому необхідно надати необхідний інструментарій.

В листопаді 2019 року [Постановою КМУ №1172](#) затверджено «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я». Це ще один крок до створення ефективної системи централізованих закупівель лікарських засобів та медичних виробів. Вказаним Порядком впроваджуються наступні новації.

ДП «Медичні закупівлі України» буде закуповувати медичні товари за кошти державного бюджету.

Важливим завданням для МОЗ України є передача невласливої функції з закупівель медичних товарів до стратегічного закупівельника ліків та медичних виробів, яким визначено ДП «Медичні закупівлі України». І вже у 2020 році державне підприємство почне виконувати цю функцію, поступово перебираючи на себе закупівлі від спеціалізованих організацій (UNDP, UNICEF, Crown Agents), які закуповують ліки та медичні вироби для України з 2015 року.

Для забезпечення прозорості та ефективності прийняття рішень МОЗ України вже розробляє наказ, яким буде детально описаний увесь ланцюг процесу забезпечення пацієнтів медичними товарами, зокрема у частині формування номенклатури закупівель, розподілу коштів між напрямками закупівель та описано процес визначення та коригування потреби.

Приватні заклади охорони здоров'я зможуть отримувати лікарські засоби та медичні вироби закуплені за бюджетні кошти у разі укладання договорів про медичне обслуговування населення з Національною службою здоров'я України.

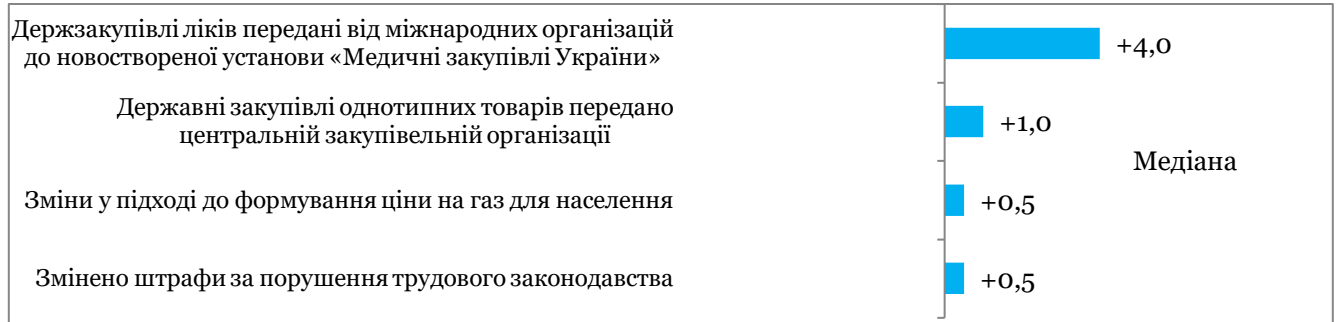
Важливою новацією став дозвіл закуповувати лікарські засоби поза Національним переліком основних лікарських засобів за умови створення регіональних цільових програм та після проведення оцінки медичних технологій. Таким чином буде розширена сфера застосування оцінки медичних технологій як інструменту для прийняття управлінських рішень.

Постанова є лише першим кроком для того, щоб ДП «Медичні закупівлі України» повноцінно запрацювало. Щоб організувати закупівлі ліків, потрібні наступні кроки:

- надання статусу Центральної закупівельної організації (ЦЗО) для проведення тендерів на замовлення закладів охорони здоров'я.
- парламент має проголосувати за законопроекти 2538-2539 (готуються до другого читання), які нададуть преференції для ДП Медичні закупівлі України, релевантні тим, які наразі мають спеціалізовані організації [міжнародні організації – ред.] (звільнення від ПДВ, скорочена процедура реєстрації ліків, звільнення від ліцензування на імпорт тощо)».

Інна Паламарчук, Міністерство охорони здоров'я

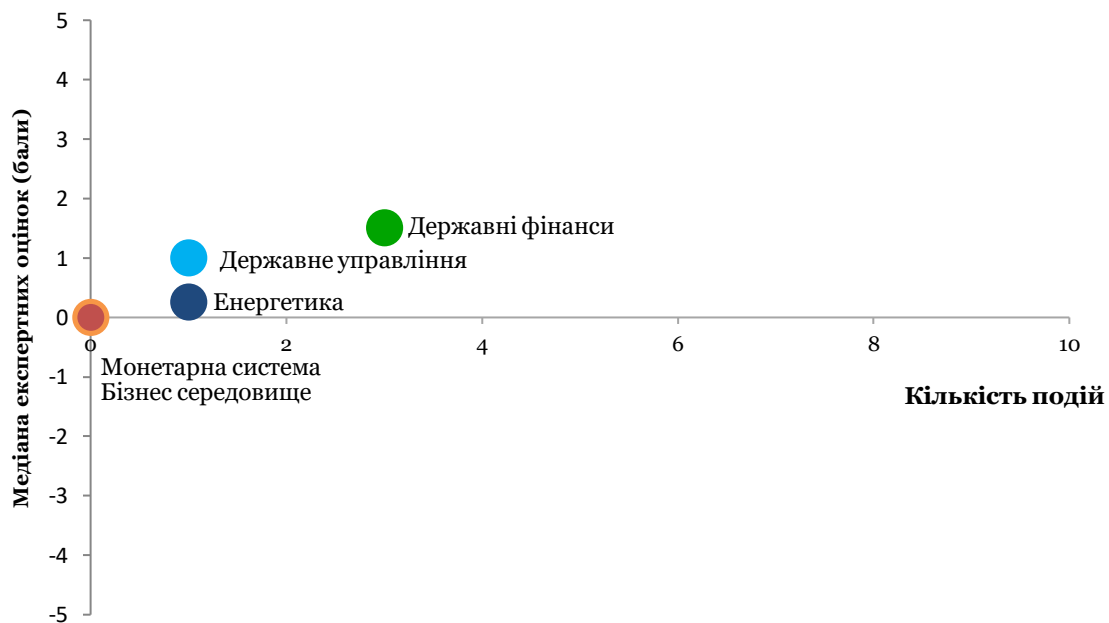
Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	+1,0
Держзакупівлі ліків передані від міжнародних організацій до новоствореної установи «Медичні закупівлі України»	+2,0
Державні фінанси	+1,5
Змінено штрафи за порушення трудового законодавства	+0,5
Державні закупівлі однотипних товарів передано центральній закупівельній організації	+1,0
Держзакупівлі ліків передані від міжнародних організацій до новоствореної установи «Медичні закупівлі України»	+2,0
Монетарна система	0,0
Бізнес середовище	0,0
Енергетика	+0,3
Зміни у підході до формування ціни на газ для населення	+0,5

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (ІМоРе) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

[VoxUkraine](#) - це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.